תורה אור

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבא אמר רב חסדא, לימא פליגא דרב יהודה בריה דרבי חייא? שאני צלצול כמין דחשיב. ולרבי יוחנן דאשמעינן גמי לישמעינן צלצול קטן? (א) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דגמי מסי : **מתני'** בוזקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו וממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת, ומבאר הקר ביום טוב : **גמ'** רמי ליה רב איקא מפשרוניא לרבא תנן בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה שאני תבן דלא מבטיל ליה, א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי האי מלח ה"ד : אי דמבטליה, קא מוסיף אבנין (וכתיב °הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל) ואי דלא קא מבטליה, קא הויא חציצה? בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא, ולא והא כתיב °והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה ואמר מר זו הולכת אברים לכבש? אלא אימא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא. דרש רבא חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה, אמר ליה רב פפא לרבא והתניא כשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה: ממלאין מבור הגולה: עולא איקלע לבי רב מנשה, אתא ההוא גברא טרף אבבא, אמר מאן האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא, א"ל רבה לא אסרו אלא קול של שיר, איתיביה אביי מעלין בדיופי ומטיפין מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא, דתיר וקא בעי דלינים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתיביה המשמר פירותיו מפני העופות, ודלעיו מפני החיה, משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דהמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר? אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמא יטול צרור, ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו דקא מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר? לא, דלמא אתי לאשויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין, במדינה לא, מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר? לא, גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו, אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו, הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא, כיון דקא חזא דקא תרו

דה"א כח

ויקרא א

שלש על שלש חוצצות · ומשום יתור בגדים : **לימא פליגא** · הא דרבא אדרב יהודה בריה דרבי חייא דחשיב צלצול קטן יתור בגדים : **שאני צלצול דחשיב** · ואיכא למימר דמודה בה רבה אבל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג : **ולרבי יוחנן** · דאמר צלצול נמי שרי : **לישמעינן** · תנא דמתניתין צלצול קטן דלא חייץ וכ"ש גמי : **דגמי מסי** · משום שבת איצטריך למתני גמי דאף על גב דמסי שרי במקדש : **מתני' בוזקין מלח** · מפזרין ומכתתין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק · בוזקין לשון כיתות כדאמר בפרק ב' דיומא (דף כב:) ממאי דהאי ויפקדם בבזק מידי דמיבזק הוא ועוד כמראה הבזק מפרש בחגיגה (דף יג:) כאור היוצא בין החרסים שצורפין בהן זהב והם נקובים וסדוקים והזהב היוצא בנקב יש בו כמראה ירקרק או אדמדם : **וממלאין מבור הגדול כו'** · כך שמו ושניהם בלשכת העזרה : **בגלגל** · מוריין בלע"ז אבל במדינה לא, טעמא מפרש בגמרא משום שמא ימלא לגינתו ולחורבתו : **ומבאר הקר** · בי"ט · ולא בשבת ובגמרא מפרש מאי ניהו : **גמ' מפשרוניא** · מקום : **ומרדה בה** · שוטח בה : **דלא מבטל ליה** · וליכא משום אשויי גומות דמלאכה הוא בשבת דהוי כבנין, דמידי דחזי למיכל בהמה או לטיט החומות לא מבטיל ליה התם, אבל מלח מפזרים ברגל לא חזי ומסתמא מבטיל ליה ובמדינה אסור : **קא מוסיף אבנין** · ואפילו בחול אסור להוסיף על המזבח דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל שהבנין נמסר לדוד על ידי הנביאים שלא להוסיף ושלא לגרוע ואית דנקטי ליה משום שבת ולא היא דהא בכסוי הדם בשחיטת חולין (חולין פג:) דאיירי בחול הכי נמי פרכינן : **הא קא הוי חציצה** · בין רגליהם לכבש וחציצה כי האי גוונא פסולה דתנן בשחיטת קדשים (זבחים טו:) כל הזבחים שקבל דמן זר ואונן וערל יושב ועומד על גבי כלי על גבי רגל בהמה וע"ג רגל חבירו פסול והתם יליף טעמא : **בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא** · לעולם לא מבטל ליה אלא לאחר דריסה מולחין ממנו עורות קדשים ודקשיא לך הא הוי חציצה לא תקשה דהא דקתני בוזקין מלח בהולכת אברים לכבש קאמר דלאו עבודה דקא ס"ד השתא דכיון דכל הכפרה תליא בדם אע"ג דהקטר חלבים הוה עבודה, הולכה דידהו מיהא לא חשיב : **והקריב את הכל** · רישא דקרא והקרב והכרעים ירחץ במים אלמא באברים קמשתעי קרא ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא : **ומרדה בה** · לדרוס עליה : **לא בסל ולא בקופה** · כדרך חול : **שולי הקופה** · שנשתברה ונשארו השולים : **טרף אבבא** · הקיש על הדלת באגרופו והשמיע קול : **דקא מחיל שבת** · דקסבר כל אולודי קלא אסיר : **בקול של שיר** · הנשמע כעין שיר בנעימה ובנחת : **מעלין בדיופי** · מעלין יין מחבית לחבית ע"י שני קנים החלולים באלכסון ומניח ראשין המשופעים זה כנגד זה ונותן אחד מן הקנים בחבית ומוצץ בפיו בראש הקנה האחר מעט מן היין אליו ומסלק מפיו והיין יוצא כולו מאליו דיופי שתי פיות* : **ומטיפין מיארק לחולה** · °כלי הוא ופיו צר ושל מתכת הוא ומנוקב בתחתיתו נקבים נקבים דקין וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יוצאין בנקבים התחתונים וכשרוצה נוטל פקק העליון והמים יוצאין בנקבים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכת תחתיו וטופחו תחתיו וקולן נשמע לחולה : **וקא בעי לאסטורי** · ע"י קול זה ומתיראין להקיצו בידים שמא יבעית וכיון דלהקיץ הוא לא בנעימה ובנחת נשמע שהרי קול נעים מרדימו והולך, אפ"ה לבריא לא : **זמזומי** · ליגב"ש : **לא יטפח** · ידיו על לבו : **יספוק** · כף אל כף : **ירקד** · ברגל להשמיע קול להבעית העופות : **שמא יטול צרור** · ויזרוק לרה"ר להבריח העופות : **משחקות באגוזים** · מגלגלן דרך דף ומכות זו את זו כדרך שמשחקות הנשים : **לאשויי גומות** · להכין דרך לגלגל האגוז : **בתפוחים** · נמי כה"ג : **אולודי קלא** · שהגלגל משמיע קול : **גזרה שמא ימלא לגינתו** · מתוך שממלאין בו בלא טורח אתי להשקות בו בגינתו וחורבתו בשבת :

תרו

לישמעינן צלצול קטן · אי צלצול אסור במדינה פריך שפיר לישמעינן צלצול דבמקדש מותר ובמדינה אסור אבל נראה לר"י דצלצול שרי במדינה וקשיא דאם כן מאי פריך ומפרש ר"י דפריך הכי דליתני במתניתין כהן שלקה באצבע כורך לו צלצול בין במקדש בין במדינה ואם להוציא דם כאן וכאן אסור :

דרש רבא חצר שנתקלקלה · הלכתא כדמסיק דלא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה שנשתברה ונשארו בה השולים כדפירש בקונטרס אי נמי הופך הקופה ונותנה על שוליה דהיינו על ידי שינוי אבל ביד נראה לר"י דאסור :

הכי גרים בקונטרס אלא הא דאמר רב נשים המשחקות באגוזים כו' לא משום אשויי גומות דאי לא תימא הכי כו' ותימה תרתי דרב למה לי ומיהו י"ל דחדא מכלל חברתה איתמר ור"ח גרס הכי אלא דאמר רב יהודה נשים המשחקות באגוזים כו' לא דמשתמע קלא כי זמזומי פירוש שזורק אחד ומקבל אחד בהשמעת קול דאסור והדר קאמר ואלא הא דאמר רב יהודה נשים המשחקות בתפוחים כו' ומשני לא משום אשויי גומות והשתא תרי ענייני איסור אשמעינן, ומיהו אין למחות בנשים ותינוקות דמוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין פר"ח דהלכתא כעולא דאפילו קול שאינו של שיר אסור אף על גב דשני רבה כל הני תיובתא דאקשי ליה, אשנויי לא סמכינן ורב אלפס והר"ר יהודה בר ברזילי פסקו כרבה דרב אחא בר יעקב מתרץ אליביה וקאי אמימר כמי כוותיה דשרא למימלא בגילגולא במחוזא : **גזרה** שמא ימלא לגינתו ולחורבתו · מפרש רבינו תם דדוקא בגלגלים גדולים שממלאין הרבה מים ביחד שייך למיגזר אבל שלנו קטנים הם ולא גזרינן :

יגא

עין משפט נר מצוה

סח א ב מיי' פ"ו מהל' תמידין הלכה ג :

סט ג ד מיי' פכ"א מהלכות שבת הל' ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף י :

ע ה מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה כד סמג שם טור ש"ע א"ח סימן שלח סעי' א :

עא ו שם סעיף ד :

עב ז מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ג סמג שם טור ש"ע שם סעי' ה :

עג ח ט מיי' שם הלכה ה וטוש"ע שם סעיף ו :

מסורת הש"ס

[סוף מסכת מדות]

[חולין פג:]

רס"ל מ"ו

[פסחים סה. חגיגה יא. יומא כז. זבחים יד: כד: מנחות י.]

[שבת סג: ושם נסמן]

כד"י אליעזר

[מו"ק י. ע"ש פירש"י] ברי"ף והרא"ש גרסו רבא [תוספתא שבת פ"ג]

*)[גי' הערוך מארק וכן העתיק הר"ש במ"ו פ"ב דכלים ובתוס' איתא מן הארק]

רבינו חננאל

שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינן חוצצות נימא הא דרבא אמר רב חסדא פליגא אדר' יהודה בריה דר' חייא דאמר באצבע אפילו צלצול קטן חוצץ והדינן כגון א) שלקה בשמאל אי נמי שלא במקום צורך עבודה בשלמא לר' יהודה בריה דר' חייא היינו דקתני במתני' גמי מכלל דהתיכת בגד חוצצת אלא לרבי (אחא) [יוחנן] ניתני צלצול קטן וכיוצא בו ופרקינן הא קא משמע לן דגמי מסי : **פיסקא** בוזקין מלח ע"ג כבש בשביל שלא יחליק · ורמינהי חצר שנתקלקלה בימות הגשמים מביא תבן (וממדה)[ומרדה] בה ב) תבן אין מלח לא ופרקינן אמאי לא בזיק תבן ע"ג הכבש משום דתבן לא מבטיל ליה וכיון דלא מבטיל ליה חוצץ ואשתכח דלא מסגי בכבש ואמרינן האי מלח היכי דמי אי דמבטיל ליה אשתכח דמוסיף על בנין · ואי לא מבטיל ליה הוי חציצה ופרקינן אין בוזקין המלח על הכבש אלא בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא והא מתניתא והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש · ומדבעיא כהונה ש"מ עבודה היא ואוקימנא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא · דרש רבא חצר שנתקלקלה מביא תבן ומרדה · וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה (ולא)[אלא] בשולי קופה: מתני' ממלאין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת תנן בסוף מדות לשכת הגולה והגלגל נותן עליו [מים] ומשם מספקין מים לכל העזרה והגלגל הזה כשממלאין בו מוצא קול גדול · כדתנן מיריחו היו שומעין קול שעשה בן קטין מוכני לכיור וזה לא התירו אלא במקדש לפיכך כשראה עולא לאותו האיש שהקיש והכה הדלת בשבת והשמיע קול בהקשתו אמר ליתחיל גופיה דההוא גברא דקא מחלל שבתא וא"ל רבא לא אסרו השמעת קול עץ כי האי גוונא אלא למקיש ומשמיע קול של שיר בלבד איתיביה אביי מעלין בדייפין ומטיפין מארק לחולה בשבת פי' להודיע שמותר לעלות יין מחבית בדייפי · פי' דייפי כגון מניקות שיש לה שני פיות ומכניס פיו האחד בחבית ושואב בכד ומעלה היין בכחו ויש פה אחר למעלה מזה פתח הדייק הנתון בפיו כמין דד שהיין בהגעתו לדד מקלח ויוצא ומקבלו בכלי אחר עד שמריק כל היין שבחבית פי' מטיפין מארק שמעט כי הוא כלי העשוי ולועא כמין כוז נקוב בקרקעיתו נקבין דקין דקין ופיו צר ממלאין אותו מים וסותמין פיו כ"ז שפיו סתום אין המים שבתוכו שותתין מן הנקבים שבה הרוח מונע את המים וכשפותחין פיו ויכנס האויר דוחה את המשקה שבתוכו ומטיף טפה אחר טפה טפות דקות ונותנין תחתיו כלי נחושת כגון ספל וכיוצא בו · וכשנופלת טפה על הכלי משמעת את הקול טפה אחר טפה או כמין קול משורר · ואמרי' מאי לאו (להני מי יוזק) [הני מי ארק] שהתירו חכמים לחולה לאו בחולה הישן ומבקשים להקיצו ועושין לפניו זה הכלי כדי שיקיץ והנה לחולה בלבד התירו משום סכנה אבל לבריא כי האי גוונא אסיר שמוליד קול בשבת · וקשיא לרבה דאמר לא אסרו אלא בקול שיר בלבד · ופריק לא לעולם בחולה הניעור ורוצה שישן דמשתמע הללו טיפי דמטיפין מארק כי זמזומי ג) · מיתיבי המשמר זרעים מפני העופות שלא ירדו ויפסידום מקשאין ומדלועין מפני החיות הרי זה

א) גי' אחרת היה לו לרבינו ז"ל בכאן דר"י בר' דר"ח מיירי שלקה בימין במקום עבודה אמנם התוה דא"כ גמי נמי וצ"ע . ב) [מדברי רבינו אלו נראה דל"ג בגמ' במקדש אין במדינה לא רק גרס תבן אין מלח לא] .

ג) עי' בערוך ערך דיופי :

הגהות הב"ח

(א) גמרא לישמעינן צלצול קטן אגב כצ"ל ותיבת מילתא נמחק וכ"כ לי' רש"י בפרק ב' דזבחים דף יט דכולא מסכתא באיסור שבת איירי ועיקר משום שבות נקט לה הלכך ל"ג מלתא אלא כ"ג [והשאר חסר ולא נודע כוונתו] :

פי' רש"י שבת פ: ד"ה אנדיפי

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ומטיפין וכו' כלי הוא · עי' מתני' פ"ב מ"ו דכלים :

רב נסים גאון

דפרקינן בשמאל לפי שהעבודה לא הותרה אלא בידו הימנית אבל בשמאלו לא כדתנינן התם (זבחים דף טו) קיבל בשמאל פסול : **בוזקין** מלחי מפזרין על הכבש של מזבח והתם במס' יומא (פ"ב דף כב) אמרו

---

* ות"ר גם צלצול קטן ודלא כר' יהודה בריה דר' חייא (ע"י רש"י ד"ה שאני צלצול)

(**) נראה לומר שמי שרוצה להזמין ר' יוחנן (שהתיר צלצול על אצבע) כרבא - לא יסכים לומר בדברי רבא "שאני צלצול דחשיב"

נושא

פיזור מלח על משטח (הליכה) כדי שלא יחליק

1- במקדש

2- במדינה

נושא/מבנה

◇ שלבים בדברי רבא בדין החלקת תבן על רצפת חצר שנתקלקלה בגשמים

נושא

השמעת קול בשבת

מבנה

△ 4 קושיות על רבה שאמר לא אסרו אלא קול של שיר

= מימרות של ר' יהודה

⋈ 2 דוגמאות על משחקים